52Ο ΙΕΡΑΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ ΕΞΑΡΧΙΑΣ ΚΕΝΤΡΩΑΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

***

«Ορθόδοξη Εκκλησία και θρησκευτική δεισιδαιμονία»

Μητροπολίτου Ν. Ιωνίας, Φιλαδελφείας, Ηρακλείου και Χαλκηδόνος Γαβριήλ

Είναι μεγάλη η χαρά και ιδιαίτερη η τιμή που αισθάνομαι, βρισκόμενος σήμερα ενώπιόν σας, εδώ στην ιστορική και πολυπολιτισμική πόλη του Μονάχου, εδώ που χτυπά η καρδιά της Ορθόδοξης Ευρώπης, προκειμένου να συμμετάσχω στις εργασίες του 52ου Ιερατικού Συνεδρίου της καθ' Υμάς Ιεράς Μητροπόλεως.

Επιτρέψτε μου, αρχικά, να εκφράσω προς Υμάς Σεβασμιώτατε Γέροντα, αλλά και προς τους κατά πάντα άξιους συνεργάτες σας, κληρικούς και λαϊκούς, τις ευγνώμονες ευχαριστίες μου τόσο για την ευγενή πρόσκληση, όσο και για την γενναία φιλοξενία, καθώς και τα ειλικρινή συγχαρητήριά μου για το άρτια οργανωμένο Ιερατικό αυτό Συνέδριο.

Βεβαίως, το θέμα για το οποίο με καλέσατε να μιλήσω, αφορά ένα μείζον, διαχρονικό και αρκετά δαιδαλώδες ζήτημα, που έχει απασχολήσει και συνεχίζει να απασχολεί την Αγία μας Εκκλησία ήδη από την αρχή της ιδρύσεώς της και αυτό δεν είναι άλλο από την θρησκευτική δεισιδαιμονία.

Είναι γεγονός ότι η Εκκλησία, ήδη από τους πρώτους χριστιανικούς αιώνες, ήλθε σε ανοιχτή σύγκρουση με την *πρωτόγονη θρησκευτικότητα*, όπως χαρακτηριστικά αποκαλείται, ήτοι την ειδωλολατρία, τη μαγεία, τις προλήψεις και γενικότερα τις θρησκευτικές δεισιδαιμονίες. Άλλωστε, οι αιματηροί διωγμοί των πρώτων αιώνων, που κόστισαν αμέτρητες ζωές χριστιανών, οι οποίοι σήμερα κοσμούν το μαρτυρολόγιο της Εκκλησίας μας, δεν ήταν παρά αποτέλεσμα της φοβερής αυτής αναμετρήσεως, ήτοι του χριστιανισμού με τον πρωτογονισμό και την ειδωλολατρία.

Ο πρωτόγονος άνθρωπος ήταν κατεξοχήν δεισιδαίμων, αφού πάντοτε αναζητούσε τα αίτια των φαινομένων που δεν μπορούσε να εξηγήσει. Απομακρυσμένος από τον Θεό και βυθισμένος στο σκότος της ευαγγελικής άγνοιας κατέληγε να θεοποίει τα άψυχα ή και έμψυχα κτίσματα και γινόταν δέσμιος των προλήψεων. Πηγή των δεισιδαιμονιών υπήρξε ο φόβος, που ένιωθε ο άνθρωπος μπροστά στις άγνωστες και ισχυρότερες από αυτόν δυνάμεις κυρίως της φύσεως. Επειδή είχε σχηματίσει την εντύπωση, ότι οι δυνάμεις αυτές, ως άγνωστες, ήταν συνεπώς και επικίνδυνες για τη ζωή του, αφού οτιδήποτε ξένο, άγνωστο ή και ασυνήθιστο, μη αποδεκτό στην κοινή αντίληψη ήταν και κατά συνέπεια εχθρικό, άρχισε να λαμβάνει

προληπτικά μέτρα, για να αποφύγει τις βλαπτικές ενέργειες τους, που αυτές έμελλε να του προξενήσουν.
Με τον τρόπο αυτό, όλες οι εκδηλώσεις της ζωής του πρωτόγονου ανθρώπου συνδυάσθηκαν με αναρίθμητα είδη δεισιδαιμονιών ή και προλήψεων: *πρόσωπα και πράγματα, ζώα και πτηνά, φυσικά φαινόμενα και καταστάσεις της ζωής, ζωή και θάνατος, χώρος και χρόνος*. Στα πάντα οι αρχαίοι άνθρωποι αντίκρυζαν το κακό, την καταστροφή, τη «*θεομηνία*», τον κίνδυνο, τον θάνατο. Υπό την έννοια αυτή, γεγονότα που απλώς συνέβαιναν στη ζωή και δεν είχαν καμία απολύτως σχέση μεταξύ τους, θεωρούνταν πως είχαν άμεσα αποτελέσματα με τη ζωή, και συνήθως δυσάρεστα.
Άλλοτε μάλιστα ερμηνεύονταν ως οιωνοί. Για παράδειγμα η «*οιωνοσκοπία*», η οποία αναπτύχθηκε σε ποικίλα συστήματα και πολιτισμούς, στον Όμηρο ήταν η τέχνη να ερμηνεύει κανείς την θέληση των θεών και περιορίζονταν στην παρατήρηση των πτηνών (από όπου έλαβε και το όνομα: «*οἰωνός*» =πτηνό), αλλά και σε κάποια ξαφνικά μετεωρολογικά φαινόμενα (κεραυνός, αστραπές) ή και κάποια σημεία. Έτσι, μέσα από αυτές τις δεισιδαιμονίες, πάσχιζε ο άνθρωπος όχι μόνο να δώσει εξήγηση στην ύπαρξη του κόσμου και των φαινομένων του, αλλά και να μετριάσει την ανασφάλειά του.
Η έννοια όμως της δεισιδαιμονίας λαμβάνει συχνά μία διττή σημασία. Ο έγκριτος θεολόγος και πολυγραφότατος συγγραφέας αείμνηστος Βασίλειος Μουστάκης στον Δ' τόμο της Ηθικής και Θρησκευτικής Εγκυκλοπαίδειας (1964) περιγράφει την έννοια της «*δεισιδαιμονίας*» ως εξής: «*η λέξις*», αναφέρει χαρακτηριστικά «*στην αρχαία ελληνική γραμματεία έχει αγαθή έννοια, η οποία σημαίνει τον οφειλόμενο φόβο και σεβασμό προς το Θείον*». Με λίγα λόγια, θα λέγαμε, ότι υποδηλώνει την *ευλάβεια*. Άλλωστε, αυτό μπορούμε να το συμπεράνουμε μέσα από το βιβλίο των Πράξεων των Αποστόλων, όταν ο Απόστολος των εθνών Παύλος, στεκόμενος στο μέσο του Αρείου Πάγου, απευθύνεται στους Αθηναίους και λέγει: «*ἄνδρες Ἀθηναίοι, κατά πάντα ὡς δεισιδαιμονεστέρους ὑμᾶς θεωρῶ*».
Συνεχίζοντας ο αείμνηστος θεολόγος την ερμηνεία του λήμματος *δεισιδαιμονία*, αναφέρει, κάνοντάς την πιο συγκεκριμένη: «*σημαίνει*», επίσης λέγει, «*όμως και την νοσηράν περιδεά ευλάβεια, η οποία δεν έχει καθαρά και ορθή θρησκευτική αντίληψη. Ο δεισιδαίμων, υπό την δευτέρα αυτή έννοια, η οποία και επικράτησε, είναι ο άνθρωπος εκείνος, ο οποίος αναμειγνύει στην διάνοια, τα αισθήματα και τις πράξεις του στοιχεία ξένα, αντίθετα και ευτελή σε σχέση προς το αληθές περιεχόμενο της πίστεως. Τούτο οφείλεται στην ελλιπή θρησκευτική διαφώτιση, το υπανάπτυκτο της σκέψεως, καθώς και σε υποσυνείδητες τάσεις που συνδέονται με αμαρτωλές ροπές και πάθη…*».
Συνεπώς, η δεισιδαιμονία οφείλεται στην απουσία εκκλησιαστικού φρονήματος και ο βαθμός της σχετίζεται με το μορφωτικό επίπεδο του

καθενός. Πρόκειται λοιπόν, θα λέγαμε, για πνευματική πτωχεία ή ακόμη και για πνευματικό αναλφαβητισμό.

Είναι γεγονός ότι, παρά το διάβα τόσων αιώνων και παρά την εξέλιξη της επιστήμης, με τις τεχνολογικές ανακαλύψεις και τις ιατρικές κατακτήσεις να είναι σήμερα εκπληκτικές, πολλοί άνθρωποι συνεχίζουν να παραμένουν δέσμιοι των αρχαίων καταβολών τους, μένοντας αγκιστρωμένοι σε πρωτόγονες δεισιδαιμονίες, προλήψεις και θρησκοληψίες. Έτσι, ενώ θα ανέμενε κανείς ότι η τεχνολογική πρόοδος θα σήμαινε και την απελευθέρωση του ανθρώπου από τις νοσηρές πρωτογονικές πρακτικές του παρελθόντος, πολλοί δυστυχώς είναι εκείνοι και μάλιστα χριστιανοί, που συνεχίζουν εκούσια να επιλέγουν να χάνουν την ψυχική τους ειρήνη, να βασανίζουν το πνεύμα τους και να ταλαιπωρούνται από παράλογες ή και επικίνδυνες αντιλήψεις, στρεφόμενοι είτε σε παραθρησκευτικές οργανώσεις, είτε σε μαγεία και δεισιδαιμονίες ή ακόμη και σε διάφορες άλλες πλάνες.

Υπό το πνεύμα αυτό, η θρησκευτική δεισιδαιμονία συνεχίζει να υπάρχει και να επηρεάζει δυσμενώς το βίο των ανθρώπων. Είναι μάλιστα ένα φαινόμενο που παρουσιάζει σήμερα, θα λέγαμε, εντυπωσιακή έξαρση, καθώς πέρα από τις θρησκευτικές έχει κοινωνικές και πολιτικές προεκτάσεις, καθώς η μαγεία και γενικότερα η δεισιδαιμονία συνδέεται τόσο με την πνευματική ατμόσφαιρα της εποχής, όσο, όπως αναφέραμε, και με το πνευματικό επίπεδο των ανθρώπων.

Παρά τις ατελεύτητες κατηχήσεις, παρά τις συνεχείς πνευματικές νουθεσίες της Εκκλησίας, πολλοί είναι εκείνοι, που καίτοι θέλουν να ονομάζονται χριστιανοί, δεν θέλησαν ή δεν μπόρεσαν να αντέξουν να γνωρίσουν ή να αναζητήσουν την αλήθεια του Ευαγγελίου, αναπτύσσοντας έτσι λανθασμένους τρόπους πνευματικότητας. Το χειρότερο από όλα είναι ότι οι ίδιοι θεωρούν, πως οι παράδοξοι αυτοί τρόποι που ακολουθούν ανήκουν στον χώρο της χριστιανικής πίστεως. Η άγνοια και η σύγχυση είναι πλέον προφανής.

Βεβαίως, όταν ομιλούμε για άγνοια δεν εννοούμε μόνο την άγνοια βασικών γνώσεων της ορθόδοξης θεολογίας, αλλά ευρύτερα την *άγνοια περί Θεού*. Και αυτή, σύμφωνα με τους Πατέρες της Εκκλησίας, οφείλεται στα πάθη της ψυχής, η οποία και αποτελεί μάλιστα την πρωταρχική αιτία εμφανίσεώς τους. Στο σημείο αυτό ο λόγος του Αγίου Μαξίμου του Ομολογητού είναι χαρακτηριστικός: «*Τό τοίνυν κακόν ἐστιν, ὡς προέφην, ἡ ἄγνοια τῆς ἀγαθῆς τῶν ὄντων αἰτίας· ἥτις τόν μέν νοῦν πηρώσασα τόν ἀνθρώπινον, τήν αἴσθησιν δέ τρανῶς διανοίξασα, τῆς μέν θείας γνώσεως παντελῶς αὐτόν ἀπεξένωσεν· τῆς δέ τῶν αἰσθητῶν ἐμπαθοῦς ἐπλήρωσε γνώσεως*». «*Το κακό*», μας λέει ο μεγάλος αυτός Πατέρας της Εκκλησίας μας, «*είναι η άγνοια της αγαθής αιτίας των όντων, η οποία τυφλώνοντας το νου του ανθρώπου και διανοίγοντας διάπλατα την αίσθηση, αποξένωσε το νου τελείως από τη θεία γνώση και τον γέμισε από την εμπαθή γνώμη αισθητών*».

Πράγματι, μολονότι η χριστιανική πίστη μεταμορφώνει τον άνθρωπο, δίνοντάς του την δυνατότητα της «*καινῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς*», η οποία καλλιεργείται με την ένταξη και την διατήρηση του πιστού μέσα στο σώμα του Χριστού, «*ὅ ἐστιν ἡ Ἐκκλησία*», εντούτοις οι προληπτικοί άνθρωποι λησμονούν την μεγάλη αυτή αλήθεια και αντ' αυτού προτιμούν να υποδουλώνονται σε αφελείς και παράλογες προλήψεις.

Αντιμετωπίζουν πολλές φορές, ή και συμμετέχουν στα ιερά Μυστήρια της

Εκκλησίας, προσμένοντας από αυτά άμεσα και μαγικά αποτελέσματα. Τα θεωρούν, θα λέγαμε, πράξεις υπερφυσικές με μαγικές ιδιότητες και όχι φανερώσεις ή και μυστηριακές λειτουργίες του Σώματος του Χριστού, κατά τρόπο, ώστε να εξεικονίζουν και να προλαμβάνουν την αλήθεια και της ζωή της Βασιλείας. Με την νοσηρή αυτή θεώρηση επιθυμούν να φέρουν τον Θεό στα δικά τους μέτρα. Εκβιάζουν το θέλημα Του, γίνονται εμμονικοί και αναμένουν από τον Κύριο να ενεργεί όπως και όποτε εκείνοι επιθυμούν. Βεβαίως, οι εμμονές αυτές οδηγούν πολλές φορές τους πιστούς σε άλλα επικίνδυνα μονοπάτια.

Υπό το πνεύμα αυτό, δεν είναι σπάνιο στις μέρες μας, στο σώμα της Εκκλησίας να εμφανίζεται το φαινόμενο, πολλοί χριστιανοί, να εγκλωβίζονται σε διάφορες ενδοεκκλησιαστικές τάσεις, ή σε μία ιδεολογία, σε μία «*σέκτα*» ή ακόμη και σε μία θρησκευτική ομάδα οργανωμένης χάρης, όπου η αντίληψη που έχουν, το ήθος που καλλιεργούν και οι πρακτικές που εφαρμόζουν να συντελούν στην διάσπαση της εκκλησιαστικής ενότητας.

Τα μέλη των ομάδων αυτών χαρακτηρίζονται ως άτομα με ψυχολογικά προβλήματα, με υψηλά και μεγαλόπνοα σχέδια για το μέλλον, αλλά συνάμα και με αδύνατη θέληση. Ένθερμοι οπαδοί της ουτοπίας, συνήθως με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο και με τη φαντασία να είναι κινητήριος μοχλός της ζωής τους, είναι πρόσωπα που αισθάνονται μοναξιά, φόβο, απογοήτευση και αβεβαιότητα. Γι' αυτούς, οι ομάδες αυτές μπορούν να τους προσφέρουν το μυστικό της ευτυχίας, την επιτυχία, την ψυχική και σωματική υγεία καθώς και τον απεγκλωβισμό τους από την αφάνεια.

Έτσι, μέσα από διαδικασίες πλύσεως εγκεφάλου, αφού στις ομάδες αυτές η ελεύθερη βούληση, η κριτική σκέψη και η προσωπική ευθύνη εξαλείφονται, καταλήγουν να αφοσιώνονται, κατά τρόπο υπερβολικό, ή καλύτερα να υποδουλώνονται, στο πρόσωπο ενός δήθεν ευσεβούς «*γέροντος-γκουρού*», ο οποίος βρίσκεται στην κορυφή της ιεραρχίας της ομάδας αυτής. Άλλωστε, στις «*σέκτες*», κεντρικό πρόσωπο είναι ο ηγέτης. Ο «*φωτισμένος*» που δήθεν έχει γνωρίσει θείες αποκαλύψεις. Ο ίδιος συνήθως φέρει τα χαρακτηριστικά θαυματοποιού, μάγου ή και προφήτη-μελλοντολόγου.

Έτσι, οι αφελείς χριστιανοί προσκολλώνται προσωπολατρικά στα «*μαγικά*» έργα και θαμπώνονται από τα εντυπωσιακά λόγια του λαοπλάνου γέροντος, αφήνοντας στο περιθώριο τον σωστικό λόγο του Ευαγγελίου που ελευθερώνει και μεταμορφώνει τον άνθρωπο. Οι άνθρωποι αυτοί ή μάλλον οι πλανεμένοι ακόλουθοι οπαδοί, μιλούν συχνά για τις υπερφυσικές ιδιότητες και τα υψηλά πνευματικά χαρίσματά του γέροντά τους, τα οποία μπορεί άλλοτε να είναι υπαρκτά και άλλοτε όχι. Πιθανή αμφισβήτηση του κύρους του προσώπου ή των λόγων του θαυματοποιού γέροντος αποτελεί βασική αιτία συγκρούσεως.

Για τον λόγο αυτό, συχνά εμφανίζονται πολύ επιθετικοί απέναντι στο υπόλοιπο σώμα της Εκκλησίας. Συσπειρώνουν τα μέλη τους, τα εγκλωβίζουν και πολύ εύκολα τα οδηγούν στον φανατισμό. Το σύνθημα «*εμείς και οι άλλοι*» όχι μόνο ακούγεται συχνά, αλλά και εφαρμόζεται στην πράξη, καθώς

παρατηρούμε ενορίες να διασπώνται και η ενότητα του εκκλησιαστικού σώματος να διακυβεύεται.
Με πρωτόγονο φανατισμό υπερασπίζονται το πρόσωπό του θαυματοποιού γέροντά τους. Στρατολογούνται γύρω του και μάχονται μανιωδώς υπέρ των λόγων και των έργων του. Συχνά τον αποθεώνουν, τον θεωρούν *ταπεινό και ευσεβή, σύγχρονο άγιο*, πρόσωπο *εκλεκτό, φωτισμένο* και *ξεχωριστό*, πολλές φορές μάλιστα ακόμη και «*μεσσία*», που ήλθε να σώσει τους ανθρώπους από την αμαρτία του κόσμου, ακόμη δε και να διορθώσει την Εκκλησία από την πλάνη, στην οποία έχει δήθεν περιέλθει, ενώ οι ίδιοι αυτοανακηρύσσονται ως μαθητές ή και υπερασπιστές του.
Γι' αυτούς, η Εκκλησία δοκιμάζεται. Έχει χάσει τον δρόμο και πνευματικότητά της. Έχει ξεχάσει την αποστολή της. Οι αποφάσεις της είναι αιρετικές, οι περισσότεροι επίσκοποι έχουν προδώσει την πίστη τους, ενώ αυτοί παραμένουν ως άλλοι στύλοι της Εκκλησίας για να τη σώσουν από τους εξωμότες επισκόπους. Αυτή και μόνο η αντίληψη, που λιγότερο ή περισσότερο καλλιεργείται και αναπτύσσεται στους κόλπους αυτούς δεν είναι μόνο εσφαλμένη, παράδοξη και σαφώς αντιεκκλησιαστική, αλλά βεβαίως και αντιχριστιανική. Ξεκάθαρη πλάνη. Έτσι, τυφλωμένοι από αυτή την πλάνη της ιδεολογίας τους, θεωρούν τους εαυτούς τους ομολογητές της πίστεως, κλειδοκράτορες της αλήθειας, συνεχιστές των Πατέρων, ήρωες και μαχητές της ορθοδόξου πίστεως.
Είναι προφανές ότι με τον τρόπο αυτό, καταρρίπτεται η ελεύθερη λειτουργία της προσωπικής σκέψεως και κρίσεως και οι ίδιοι λειτουργούν με εγωισμό, αλαζονεία, υπερηφάνεια και θρησκοληψία, θεωρώντας ότι ο γέροντάς τους είναι θεός.
Τα λόγια του δε, όχι μόνο δεν είναι δυνατόν να αμφισβητηθούν, αλλά θεωρούνται και αλάνθαστα. Ακόμη και ενδεχόμενη εναντίωση του ιδίου σε συνοδικές αποφάσεις της Εκκλησίας δικαιολογείται από τους οπαδούς του ως δίκαιη, σωστή και κανονική, αφού συχνά η εναντίωσή του αυτή, άλλοτε βασίζεται σε συγκεκριμένους κανόνες της Εκκλησίας, με τον τρόπο που οι ίδιοι ερμηνεύουν, άλλοτε πάλι ταυτίζεται ή και συγχέεται αφελώς με παραδείγματα βίου ενδόξων αγίων της Εκκλησίας μας που ομολόγησαν και μαρτύρησαν για την ορθόδοξη πίστη τους.
Ο άνθρωπος αυτός, ο οποίος τυγχάνει να είναι κληρικός ή μοναχός, πολλές φορές μάλιστα, δυστυχώς, και πνευματικός ιερέας, δεν επιτρέπει την ελεύθερη κριτική, ούτε βεβαίως τον αντίλογο. Η «*θεία*» του διάσταση είναι τόσο έντονη, ώστε να δογματίζει ελεύθερα εν ονόματι του Χριστού, ανεξάρτητα από το Ευαγγέλιο ή και την πατερική παράδοση. Ο ίδιος είναι ολοκληρωτικός στην διοίκηση, λαμβάνει ό,τι επιθυμεί από τους πιστούς (*χρήματα, περιουσίες, εξουσία κ.α*) και ελέγχει απόλυτα τους οπαδούς του. Είναι ιδιαίτερα σκληρός και καλλιεργεί έντονα παρανοϊκά στοιχεία, απαιτώντας μάλιστα πλήρη και άκαμπτη υπακοή προς τον ίδιο, αφού τα λόγια του είναι άγια και ιερά και οι συμβουλές του αλάνθαστες, που καθοδηγούνται από το Άγιο Πνεύμα.
Η πλάνη του μάλιστα μαρτυρείται και στον καινοφανή ή και παράδοξο τρόπο που τελεί τις ιερές ακολουθίες και τα ιερά Μυστήρια της Εκκλησίας. Ένας τρόπος που διαφέρει κατά πολύ από την πατερική

παράδοση της Ορθοδόξου Εκκλησίας και είναι σαφώς ασυμβίβαστος με την ορθόδοξη εκκλησιολογία. Για παράδειγμα, πρακτικά θέματα σε σχέση με την ώρα και την διάρκεια τελέσεως της θείας Λειτουργίας και των ιερών Μυστηρίων, το υποκριτικά συγκινησιακό κλίμα που δημιουργεί κατά την διάρκεια των ακολουθιών, η δυνατότητα μετοχής στη θεία Ευχαριστία σε σχέση με το εύρος της προαπαιτούμενης νηστείας ή και οι πρακτικές πνευματικής προετοιμασίας που ζηλωτικά προβάλλει, δεν δημιουργούν εκκλησιαστική συνείδηση. Αντιθέτως, δίνουν μία ατομική ή ακόμη και κοινωνική κοσμικά διάσταση στα ιερά Μυστήρια.

Ό ίδιος παρουσιάζεται ως καθαρός, αγνός και αναμάρτητος, προβάλλοντας συνεχώς έναν στείρο ηθικισμό. Έναν ηθικισμό που γεννά τον φαρισαϊσμό και συνεπώς την υποκρισία. Ο Χριστιανισμός όμως δεν είναι ηθική διδασκαλία, αλλά «*καινή κτίση*», η οποία έγινε «*πρός ήμᾶς*» και «*δι᾽ ήμᾶς*», σύμφωνα με τον Άγιο Συμεών τον Νέο Θεολόγο. Και οι εντολές του Χριστού δεν αποτελούν νόμο, αλλά δείκτες ελευθερίας, ασφαλές πλαίσιο βιώσης του σωτηριολογικού μυστηρίου.

Στον ηθικισμό οι έννοιες, όπως *η ταπείνωση, η άσκηση, η πραότητα, η μακροθυμία, ο αγώνας κατά των παθών, η θυσιαστική αγάπη και η αγάπη για τον πλησίον* είναι παντελώς άγνωστες. Αντιθέτως, βλαστάνει ο εγωισμός και πλεονάζει η κενοδοξία και η υπερηφάνεια. Έτσι, υπό το ασφαλές πέπλο μιας δήθεν ευσέβειας και μιας δήθεν ταπεινώσεως, ο ίδιος υποθάλπει, υποσκελίζει και εναντιώνεται αλαζονικά στη φωνή της Εκκλησίας, προκειμένου να εξυπηρετήσει ιδίους σκοπούς και προσωπικά οφέλη, ακόμη και οικονομικά. Έτσι, δρα πονηρά και ανεξάρτητα, μην υπακούοντας συνήθως ούτε στις προτροπές του επισκόπου του.

Ο ίδιος γνωρίζει πολύ καλά και με ιδιαίτερη μάλιστα δεινότητα, να χρησιμοποιεί τον λόγο· να πείθει, να φανατίζει, να χειρίζεται συναισθηματικά, να τρομοκρατεί, να εγκλωβίζει, να εκβιάζει ψυχολογικά, να εξαναγκάζει, να ελέγχει και να ταπεινώνει ψυχές. «*Αστυνομεύει*», θα λέγαμε, κάθε πτυχή της προσωπικής ζωής των πνευματικών του τέκνων, ακόμη και τις εντελώς προσωπικές.

Έτσι, το μυστήριο της Ιεράς Εξομολογήσεως μεταβάλλεται πολλές φορές σε εφιαλτική ανάκριση. Οι εξομολογούμενοι δεν ειρηνεύουν, δεν αναπαύονται και δεν ωφελούνται πνευματικά. Αντιθέτως, νιώθουν ενοχικά συναισθήματα και αισθάνονται αφόρητη ψυχαναγκαστική πίεση, από μια ιδιωτική θεολογία τρομοκρατικού τύπου, ξένη τόσο προς την ορθόδοξη πατερική παράδοση, όσο και προς την θεολογική διδασκαλία της Μίας, Αγίας, Καθολικής και Αποστολικής Εκκλησίας. Πρόκειται λοιπόν ξεκάθαρα για σφετερισμό του ιερού υπουργήματος της Πνευματικής Πατρότητος.

Με τον τρόπο αυτό εκθειάζεται η ζωή του χριστιανού ως ένα ατελεύτητο μαρτύριο και οποιαδήποτε ελεύθερη εκδήλωση της προσωπικότητας περιορίζεται και καταπιέζεται από συνεχή «*μη*» και «*όχι*». Ο φόβος της αμαρτίας πλανάται πάνω από κάθε ελεύθερη προσωπική δράση, έργο ή

λογισμό. Με τον τρόπο αυτό ο κόσμος γύρω μας φαίνεται απρόσιτος, οι άνθρωποι εχθρικοί και το σώμα μας ένα πράγμα αμαρτωλό, που δεν αξίζει να ασχοληθούμε με αυτό. Λησμονούν φαίνεται μάλλον ότι ο Κύριος δημιούργησε το σώμα τού καθενός μας και μάλιστα πλήρωσε με το ίδιο Του το Αίμα για να το εξαγοράσει από την δουλεία του πονηρού και να το κάνει ναό Του, κατοικία Του. Ο λόγος του Αποστόλου Αποστόλου Παύλου ότι «τὸ σῶμα ὑμῶν ναὸς τοῦ ἐν ὑμῖν Ἁγίου Πνεύματός ἐστιν» είναι χαρακτηριστικός.

Με τον τρόπο αυτό, δημιουργείται μία ατομική-παράλογη θεολογία και μια παράξενη κοσμολογία, ξένη προς την ορθόδοξη πατερική παράδοση, που πλησιάζει την δεισιδαιμονία, τα μάγια και την ψευδαίσθηση. Βεβαίως, μια τέτοια αντίληψη του κόσμου θυμίζει ανατολικού τύπου θρησκευτικές θεωρίες.

Στο πλαίσιο αυτό, το δυσάρεστο αυτό φαινόμενο, ήτοι των μη κατάλληλων πνευματικών καθοδηγών, που παριστάνουν τους φτασμένους γέροντες για να προσάψουν υπάκουους θαυμαστές-υποτακτικούς ή και οπαδούς, στηλιτεύει πολύ εύστοχα ο άγιος Ιγνάτιος Μπραντσιανίνωφ, επίσκοπος Καυκάσου και Μαύρης Θάλασσας, ο οποίος λέγει:

«*Οι "γέροντες", εκείνοι που παίζουν τον ρόλο των αρχαίων αγίων Γερόντων, χωρίς να έχουν τα πνευματικά χαρίσματα εκείνων - να το ξέρουν, ότι τόσο η καλή τους διάθεση, όσο και οι καλές τούς σκέψεις και ιδέες για το ιερό έργο της μοναχικής υπακοής είναι λανθασμένες. Και ότι ακόμη και ο τρόπος, με τον οποίον σκέπτονται, και αντιλαμβάνονται τα πράγματα, είναι μία ανταπάτη, μία διαβολική πλάνη, που δεν μπορεί να μη γεννήσει ανάλογο καρπό και σ' εκείνον, που ευρίσκεται στην πνευματική τους καθοδήγηση.*

Η λανθασμένη και ανεπαρκής κατάστασή τους δεν θα μείνει για πολύ απαρατήρητη στον υπό την καθοδήγησή τους άπειρο αρχάριο, αν έχει έστω και λίγο μυαλό και διαβάζει τα ιερά βιβλία με μοναδικό στόχο να βρει την σωτηρία του. Κάποτε αυτό θα φανεί. Και θα γίνει αφορμή μιας ανεπιθύμητης ψυχικής απόστασης, που θα κάνει πολύ δυσάρεστη την σχέση ανάμεσα στον γέροντα και τον μαθητή του, και θα φέρει ψυχολογική αναστάτωση και στους δύο.

Είναι φοβερό, να παίρνει κανείς (αυτόγνωμα και αυθαίρετα!) καθήκοντα, που ο άνθρωπος μπορεί να εκπληρώσει μόνον με την δύναμη και την ενέργεια του Αγίου Πνεύματος. Είναι φοβερό, να φαντάζεται κανείς ότι είναι δοχείο τού Αγίου Πνεύματος, ενώ ακόμη δεν έχουν διακοπεί οι σχέσεις του με τον σατανά· και αυτό το "δοχείο" δεν έχει ακόμη παύσει να μολύνεται από ενέργειες τού σατανά. Είναι φοβερό και φρικτό πράγμα μία τέτοια υποκρισία, ένας τέτοιος θεατρινισμός! Ολέθριο για τον ίδιο και για τον πλησίον, ένοχο στα μάτια του Θεού και βλάσφημο».

Είναι γεγονός ότι το φαινόμενο αυτό, καίτοι υπήρχε πάντοτε στην Εκκλησία, έχει λάβει σήμερα ευρύτατες διαστάσεις. Εμφανίσθηκε δε εντόνως κατά την διάρκεια της πανδημικής κρίσεως. Βεβαίως, σε αυτό συνέβαλε και η τεχνολογία, αφού ψευδοπροφήτες και ψευδοπροφητείες, θεωρίες συνωμοσίας,

θαυματοποιοί γέροντες και τρομολαγνικές θεωρίες διαφημίσθηκαν και διαδόθηκαν άκριτα με την βοήθεια του διαδικτύου, παγιδεύοντας ακόμη και κληρικούς.

Πράγματι, στους γρήγορους και βιαστικούς ρυθμούς που κινείται σήμερα η κοινωνία μας, οι άνθρωποι δείχνουν να έχουν χάσει τον προσανατολισμό τους. Η εποχή μας χαρακτηρίζεται από μεγάλη πνευματική σύγχυση. Η πρόοδος και η εξέλιξη της τεχνολογίας, με την ταχύτατη εξάπλωση της πληροφορίας, έχει κάνει τη ζωή των ανθρώπων ιδιαίτερα εύκολη και ακούραστη. Ο άνθρωπος μπορεί να έχει τα πάντα και να γνωρίσει τα πάντα με το πάτημα ενός μόνο κομπιού στο τηλέφωνό του. Τόσο απλά και χωρίς κόπο. Ό σημερινός άνθρωπος δεν έχει μάθει να κοπιάζει, δεν έχει μάθει να ασκείται, δεν έχει μάθει να υπομένει, δεν έχει μάθει να αγωνίζεται, δεν έχει να μάθει να προσεύχεται.

Συνεπώς, στους γρήγορους αυτούς ρυθμούς που καθημερινά κινείται, με τις απαντήσεις και τις καταναλωτικές επιθυμίες του να ικανοποιούνται πλήρως, το ίδιο γρήγορη, άμεση και θετική οφείλει να είναι και η απόκριση του Θεού στα αιτήματά του. Και όταν ο Θεός αργεί ή δεν ανταποκρίνεται στα εγωιστικά «*θέλω*» του καθενός μας, τότε πολλοί είναι εκείνοι που καταφεύγουν σε μάγια, σε δεισιδαιμονικές καταστάσεις ή ακόμη και σε πρόσωπα πλανεμένων κληρικών ή μοναχών, που φροντίζουν εκείνοι να αντικαταστήσουν τον Θεό με τα ψευδο-θαύματα, με τις ψευδο-προφητείες και τις ψευδο-ιάσεις που δήθεν επιτελούν, εκμεταλλευόμενοι έτσι όχι μόνο τον ανθρώπινο πόνο, αλλά και τα ιερά σύμβολα της Εκκλησίας μας, όπως *τον σταυρό, τις ιερές εικόνες και τα ιερά λείψανα αγίων*, τα οποία και προβάλλουν ως κατεξοχήν αντικείμενα λατρείας.

Σε αυτά μάλιστα αποδίδουν θαυματουργικές ιδιότητες, φτάνοντας στο σημείο της ειδωλοποίησης τους. Έτσι, αντί η δόξα και η λατρεία να αποδίδεται στον Θεό-Δημιουργό, αποδίδεται εν τέλει στα δημιουργήματα και στα αντικείμενα, ήτοι στην ύλη. Όταν όμως ο χριστιανός περιορίζει την πίστη στο επίπεδο του κτιστού, την συμβατικοποιεί και οδηγείται στον φονταμενταλισμό. Στην περίπτωση αυτή, απόλυτο και ασάλευτο γι᾽ αυτόν δεν είναι πλέον το άκτιστο, αλλά το κτιστό, που αντικειμενοποιείται και ταυτίζεται με πράγματα αισθητά και προσιτά στην ανθρώπινη γνώση.

Βεβαίως, στο σημείο αυτό οφείλουμε να ξεκαθαρίσουμε, ότι οι θαυματουργικές δυνάμεις των ιερών εικόνων δεν οφείλονται στην ύλη, αλλά στη σχέση τους προς τα εικονιζόμενα πρόσωπα αγίων, αφού όπου υπάρχει η εικόνα εκεί βρίσκεται και ο εικονιζόμενος άγιος. Σύμφωνα μάλιστα με τον άγιο Ιωάννη τον Δαμασκηνό, τα θαύματα των ιερών συμβόλων, ήτοι του σταυρού, των ιερών εικόνων κ.α., αποτελούν αντιφέγγισμα του θείου φωτός.

Υπό την έννοια αυτή, την θαυματουργική χάρη τους δεν την οφείλουν στη φύση τους, αφού αυτά αποτελούν ύλη, αλλά στην ένωσή τους με το πρόσωπο του εικονιζόμενου αγίου και της χάριτος του Χριστού, η οποία

παρέχεται δια μέσου Αυτού. Η χάρις του Θεού είναι που κάνει κάθε εικόνα ζωντανή στους πιστούς, κατ' αναλογία βεβαίως της πίστεως τους.
Ο μεγάλος αυτός Πατέρας της Εκκλησίας μας αναφέρει χαρακτηριστικά: «*Εἰ ἡ εἰκών τοῦ βασιλέως ἐστι βασιλεύς, καὶ ἡ εἰκών τοῦ Χριστοῦ, Χριστὸς, καί ἡ εἰκών τοῦ ἁγίου ἅγιος. Καί οὔτε τό κράτος σχίζεται, οὔτε ἡ δόξα διαμερίζεται, ἀλλ' ἡ δόξα τῆς εἰκόνος, τοῦ εἰκονιζομένου γίνεται*». Και συνεχίζει: «*Εἰ δέ χρῆναι λέγοις νοερῶς μόνον θεῷ συνάπτεσθαι, ἄνελε πάντα τά σωματικά, τά φῶτα, τό εὐῶδες θυμίαμα· αὐτήν τήν διά τῆς φωνῆς προσευχήν· αύτά τά ἐξ ὕλης τελούμενα θεῖα μυστήρια, τόν ἄρτον, τόν οἶνον, τό τῆς χρίσεως ἔλαιον, τοῦ σταυροῦ τὸ ἐκτύπωμα. Ταῦτα πάντα γάρ ὕλη· ὁ σταυρός, ὁ τῆς σταυρώσεως σπόγγος, καί κάλαμος, καί ἡ τήν ζωηφόρον πλευράν νύξασα λόγχη. Ἡ τούτων ἁπάντων ἄνελε τὸ σέβας, ὅπερ ἀδύνατον, ἤ μὴ ἀπαναίνου μηδέ τήν τῶν εἰκόνων τιμήν. Χάρις δίδοται θεῖα ταῖς ὕλαις διά τῆς τῶν εἰκονιζομένων προσηγορίας… οὕτως καί αἱ ὕλαι, αὐταί μέν καθ' ἑαυτάς ἀπροσκύνητοι, ἂν δὲ χάριτος εἴη πλήρης ὁ εἰκονιζόμενος, μέτοχοι χάριτος γίνονται κατ' ἀναλογίαν τῆς πίστεως*».
Είναι λοιπόν προφανές ότι τέτοιου είδους πνευματικά διαστροφικές πρακτικές από πρόσωπα δήθεν «*φωτισμένα*», από πρόσωπα που ενεργούν πονηρώς, αυτονόμως και προς ιδίον όφελος, όχι μόνο διαστρέφουν ή και διαστρεβλώνουν το ορθόδοξο ήθος και έθος της Εκκλησίας, αλλά με τις πρακτικές αυτές οδηγούν σε εσφαλμένη εκκλησιαστική αντίληψη τους πιστούς και υπονομεύουν την εκκλησιαστική ενότητα.
Υπό το πνεύμα αυτό, στον μακραίωνο ιστορικό βίο της Εκκλησίας μας δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις ανθρώπων που παρουσίαζαν τον εαυτό τους ως προφήτες και θαυματοποιούς. Πηγή τους ανέκαθεν ήταν ο ανθρώπινος εγωισμός. Άλλωστε, ο ίδιος ο Κύριος μας Ιησούς Χριστός μάς προειδοποίησε ότι ανάμεσά μας θα εμφανισθούν ψευδόχριστοι και ψευδοπροφήτες με υπερφυσικές δυνάμεις, «*ἐν ἐνδύμασι προβάτων*», που θα πλανήσουν ακόμη τους εκλεκτούς, οι οποίοι όμως δεν θα έχουν καμία σχέση με Αυτόν, και θα τους πει: «*οὐδέποτε ἔγνων ὑμᾶς· ἀποχωρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ οἱ ἐργαζόμενοι τήν ἀνομίαν*».
Η Ορθόδοξη Εκκλησία διδάσκει ξεκάθαρα πώς κανείς δεν μπορεί να προγνωρίζει το μέλλον, παρά μόνον ο Θεός, αφού Αυτός είναι ο δημιουργός και προνοητής του παντός. Η αλήθεια για τα όσα πρόκειται να συμβούν αποκαλύπτεται από τον Θεό σε όποιον Εκείνος θέλει «*ᾧ ἐὰν βούληται ὁ υἱὸς ἀποκαλύψαι*» προς πνευματική ωφέλεια των πιστών και όχι βεβαίως προς όφελος ή και προσωπική προβολή του προφήτη. Άλλωστε, σύμφωνα με την Ορθόδοξη διδασκαλία όλες οι προφητείες βρήκαν την εκπλήρωσή τους στο πρόσωπο του Χριστού και ο Ιωάννης ο Πρόδρομος ήταν ο τελευταίος προφήτης της Αγίας Γραφής: «*πάντες γάρ οἱ προφῆται καί ὁ νόμος ἕως Ἰωάννου προεφήτευσαν*», μας λέγει ο Κύριος.
Συνεπώς, στην Ορθόδοξη Εκκλησία δεν έχουν θέση οι προλήψεις και οι δεισιδαιμονίες. Η Ορθόδοξη Εκκλησία είναι η Εκκλησία των Μυστηρίων, τα οποία είναι κτιστά μέσα, με τα οποία παρέχεται η άκτιστη χάρη του Θεού. Αποτελούν «*θυρίδες*», σύμφωνα με τον Άγιο Νικόλαο Καβάσιλα, μέσα από τις οποίες εισέρχεται το φως του Θεού στον κόσμο. Κέντρο δε

αυτών είναι το θεοσύστατο Μυστήριο της θείας Ευχαριστίας, το οποίο αποτελεί την τελική και πληρέστερη δωρεά του Θεού.
Αυτή αποτελεί την ουσία και το αποκορύφωμα της εκκλησιαστικής λατρείας, αφού οι άλλες εκκλησιαστικές ακολουθίες αποτελούν προπαρασκευή ή και προέκταση του μυστηρίου της θείας Ευχαριστίας. «Καί ἄλλως δέ μυστήριον καλεῖται», γράφει ο Άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος για την Ευχαριστία, «ὅτι οὐχ ἅπερ ὁρῶμεν πιστεύομεν, ἀλλ᾽ ἕτερα ὁρῶμεν, καί ἕτερα πιστεύομεν… Ἀκούω σῶμα Χριστοῦ· ἑτέρως ἐγώ νοῶ τό εἰρημένον, ἑτέρως ὁ ἄπιστος».
Υπό το πνεύμα αυτό, μετέχοντας ο πιστός στα ιερά Μυστήρια γίνεται μέτοχος της γνώσεως της αποκαλυμμένης αλήθειας και αποκτά προσωπική πείρα της εν Χριστώ ζωής. Γίνεται μέτοχος στο ένα και «*μέγα τῆς εὐσεβείας μυστήριον*» της πίστεως, που είναι η φανέρωση του Χριστού στον κόσμο και η σύσταση της Εκκλησίας.
Η Εκκλησία, αποτελεί το «*Σώμα του σαρκωθέντος Θεού Λόγου*», σύμφωνα με τον ιερό Χρυσόστομο, ενώ σύμφωνα με τον Άγιο Μάξιμο τον Ομολογητή είναι τύπος και εικόνα «*τοῦ σύμπαντος κόσμου τοῦ ἐξ ὁρατῶν καί ἀοράτων οὐσιῶν ὑφεστῶτος*». Είναι ο κόσμος στη σωστή του τροχιά, γι' αυτό δεν είναι κοινωνία ανθρώπινη, αλλά θεανθρώπινη. Αποτελεί «*κοινωνία τῆς θεώσεως*», μέσα στην οποία ολοκληρώνεται ο σκοπός της υπάρξεως του ανθρώπου, ήτοι η ομοίωσή του προς τον Θεό, η θέωση.
Συνεπώς, οτιδήποτε επιδιώκει ή και συμβάλλει στην διάσπαση της ενότητας της Εκκλησίας προέρχεται εκ του πονηρού. Κάθε ιδεολογία, κάθε θρησκευτική σέκτα και δεισιδαιμονία, κάθε ενδοεκκλησιαστική φατρία εμποδίζει την πλήρη ένταξη και μετοχή του πιστού στο ένα και μοναδικό, *δημιουργικώς προσληφθέν, αγιασθέν, θεωθέν, σταυρωθέν, αναστάν, αναληφθέν στους ουρανούς και καθήμενον εκ δεξιών του Πατρός, αιώνιο ιστορικό σώμα του Χριστού*, «*ὅ ἐστιν ἡ Ἐκκλησία*», περιορίζοντας έτσι την ελευθερία του και τη μετοχή του στην αλήθεια.
Ο Άγιος Γρηγόριος ο Παλαμάς παρατηρεί ότι η μετοχή στην Εκκλησία είναι ταυτόσημη με τη μετοχή στην αλήθεια. Γι᾽ αυτό όσοι δεν έχουν σχέση με την αλήθεια, δεν έχουν σχέση και με την Εκκλησία: «*καί γάρ οἱ τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας τῆς ἀληθείας εἰσί· καί οἱ μή τῆς ἀληθείας ὄντες οὐδέ τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας εἰσί*», τονίζει χαρακτηριστικά. Συνεπώς, μετέχοντας ο πιστός στην αλήθεια μετέχει στην ίδια την ζωή, μετέχει στη σωτηρία, μετέχει στην κοινωνία της ελευθερίας: «γνώσεσθε τήν ἀλήθειαν, καί ἡ ἀλήθεια ἐλευθερώσει ὑμᾶς», μάς λέγει ο Κύριος.
Στην Εκκλησία ερχόμασθε για να σωθούμε και όχι να την σώσουμε. Η Εκκλησία δεν έχει ανάγκη από προστάτες και σωτήρες. Καπετάνιος στο καράβι είναι Ένας και αυτός είναι ο Χριστός, ο Οποίος μας διαβεβαίωσε πως «*καί πύλαι ᾅδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς*». Θαυματοποιοί, γέροντες γκουρού, ψευδοπροφήτες, προλήψεις και δεισιδαίμονες πρακτικές αλλοτριώνουν το εκκλησιαστικό φρόνημα, απομακρύνουν την εν Χριστώ ελευθερία και εμποδίζουν την υπέρβαση του προσώπου στην αναζήτηση της απόλυτης αλήθειας.

Σας ευχαριστώ!